

(2016, March 23). Uriadovyi kurier, 68. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-%D1%80> [in Ukrainian].

10. Digital Agenda of Ukraine 2020 – Conceptual Background (Version 1.0). (2016). Hitech office. Retrieved from: <https://uccr.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf> [in Ukrainian].

11. Diia. Digital Education. (2020). Retrieved from: <https://ula.org.ua/255-programi-proekti/4488-diia-tsyfrova-osvita> [in Ukrainian].

УДК [005.921.1-022.324]:004.775(477)

DOI: <https://doi.org/10.32461/2409-9805.1.2020.205424>

Добровольська Вікторія Василівна,
кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент,
доцент кафедри культурології та інформаційних комунікацій
Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв
vika_dobrovolska@ukr.net
orcid.org/0000-0002-0927-1179

ЕЛЕКТРОННА БІБЛІОТЕКА «УКРАЇНІКА» – УНІКАЛЬНИЙ ІНТЕГРОВАНІЙ РЕСУРС ЦИФРОВОЇ ДОКУМЕНТАЛЬНОЇ СПАДЩИНИ

Мета роботи – розглянути основні завдання та функціональні особливості електронної бібліотеки «Україніка» – унікального інтегрованого ресурсу цифрової документальної спадщини України, розкрити сучасний погляд на роль бібліотеки як соціального і культурного інституту. **Методологія дослідження** полягає у використанні загальнонаукових методів: аналізу, синтезу, логічного методу, методу візуалізації результатів дослідження. **Наукова новизна** роботи полягає в розширенні уявлень про е-бібліотеку «Україніка», що архівує та актуалізує для користувачів цінні вільнодоступні мережеві електронні ресурси різними мовами, які містять знання про Україну. **Висновки.** «Україніка» – національний довідково-інформаційний та документальний ресурс архівних, рукописних і друківаних джерел, створених в Україні або інших державах – про Україну, її історію, економіку, культуру, що ґрунтується на засадах обліку та акумуляції документальної спадщини українського народу. «Україніка» серед інших проектів вирізняє оригінальна система організації знань, заснована на впровадженні унікального довідково-пошукового апарату та супровідної іконографічної інформації. Інтернет-ресурси включено до єдиної пошукової системи «Україніка» разом з іншими електронними документальними інформаційними джерелами. Створена вебліографія поступово формує Інтернет-навігатор українознавчого сегменту інтернету, а надалі може бути дороговказом для визначення цінності інтернет-ресурсів для архівування та довгострокового зберігання. Створений довідковий апарат тісно пов'язаний з іншими українськими довідковими веб-проектами: Вікіпедія, Енциклопедія історії України (EIU), Internet Encyclopedia of Ukraine (IEU), Енциклопедія сучасної України (ЕСУ), Український національний біографічний архів. Саме це дає підстави вважати е-бібліотеку «Україніка» справжнім порталом знань про Україну.

Ключові слова: електронна бібліотека «Україніка», цифрові ресурси, документальна спадщина України.

Добровольская Виктория Васильевна,
кандидат наук по социальным коммуникациям, доцент,
доцент кафедры культурологии и информационных коммуникаций
Национальной академии руководящих кадров культуры и искусств

ЭЛЕКТРОННАЯ БИБЛИОТЕКА «УКРАИНИКА» – УНИКАЛЬНЫЙ ИНТЕГРИРОВАННЫЙ РЕСУРС ЦИФРОВОГО ДОКУМЕНТАЛЬНОГО НАСЛЕДИЯ

Цель работы – рассмотреть основные задачи и функциональные особенности электронной библиотеки «Украиника» – уникального интегрированного ресурса цифрового документального наследия Украины, раскрыть современный взгляд на роль библиотеки как социального и культурного института. *Методология* исследования заключается в использовании общенаучных методов: анализа, синтеза, логического метода, метода визуализации результатов исследования. *Научная новизна* работы заключается в расширении представлений об е-библиотеке «Украиника», что архивирует и актуализирует для пользователей ценные общедоступные сетевые электронные ресурсы на разных языках, содержащие знания об Украине. *Выводы.* «Украиника» – национальный справочно-информационный и документальный ресурс архивных, рукописных и печатных источников, созданных в Украине или других государствах - об Украине, ее истории, экономике, культуре, основанной на принципах учета и аккумуляции документального наследия украинского народа. «Украинику» среди других проектов отличает оригинальная система организации знаний, основанная на внедрении уникального справочно-поискового аппарата и сопроводительной иконографической информации. Интернет-ресурсы включены в единую поисковую систему «Украиники» вместе с другими электронными документальными информационными источниками. Созданная веб-библиография постепенно формирует Интернет-навигатор украиноведческого сегмента интернета, а в дальнейшем может быть ориентиром для определения ценности Интернет-ресурсов для архивирования и долгосрочного хранения. Созданный справочный аппарат тесно связан с другими украинскими справочными веб-проектами: Википедия, Энциклопедия истории Украины (ЭИУ), Internet Encyclopedia of Ukraine (IEU), Энциклопедия современной Украины (ЭСУ), Украинский национальный биографический архив. Именно это дает основания считать е-библиотеку «Украиника» настоящим порталом знаний об Украине.

Ключевые слова: электронная библиотека «Украиника», цифровые ресурсы, документальное наследие Украины.

Dobrovolska Viktoriya,
Doctor of Philosophy in Social Communications, associate professor,
associate professor of the Department of Cultural Studies
and Informational Communications

THE ELECTRONIC LIBRARY “UKRAINIKA” AS THE UNIQUE INTEGRATED RESOURCE OF DIGITAL DOCUMENTARY HERITAGE

The purpose of the paper is to consider the main tasks and functional features of the electronic library “Ukrainika” as the unique integrated resource of Ukraine’s digital documentary heritage, to open up a contemporary perspective on the role of the library as a social and cultural institution. *The methodology of the research* consists in using of the general scientific methods: analysis, synthesis, logical method, method of the research results visualization. *The scientific novelty* of the paper lies in the expansion of ideas about the e-library “Ukrainika”, that archives and actualizes the valuable free-of-charge online electronic resources in different languages, that contain knowledge about Ukraine, for users. *Conclusions.* “Ukrainika” is a national reference, information and documentary resource of archival, manuscript and print sources, created in Ukraine or other countries, about Ukraine, its history, economy, culture. It is based on the principles of accounting and accumulation of documentary heritage of the Ukrainian people. Among other projects “Ukrainika” is distinguished by the original system of knowledge organization, based on the introduction of the unique reference and search apparatus and accompanying iconographic information. Internet resources

are included in single search engine of the “Ukrainika”, along with other electronic documentary information sources. The created webliography gradually forms the Internet navigator of the Ukrainian segment of the Internet and in the future may be a guide to determining the value of Internet resources for archiving and long-term storage. Created reference apparatus is closely related to other Ukrainian reference web projects: Wikipedia, Encyclopedia of Ukrainian History (EIU), Internet Encyclopedia of Ukraine (IEU), Encyclopedia of Modern Ukraine (ESU), the Ukrainian National Biographical Archive. It gives reason to consider, that the e-library “Ukrainika” is a real portal of knowledge about Ukraine.

Keywords: *electronic library “Ukrainika”, digital resources, documentary heritage of Ukraine.*

Актуальність теми дослідження. В ході стрімкого розвитку інформаційного суспільства цифрова культура набуває масштабного складного і багатозначного характеру. Сучасні дослідники активно поглиблюють і розширяють розуміння простору цифрової культури, як в теоретичному, так і практичному аспектах, аналізуючи нові практики, які виникли саме завдяки цифровим технологіям. Завдяки інформаційно-комунікативним технологіям відбувається становлення електронних бібліотек, оцифрування культурної спадщини і накопичення цифрового контенту, що є однією з основних тенденцій у культурі сучасності та об’єктивною умовою розвитку глобальної інформаційної цивілізації. У всьому світі переводяться у цифрову форму і організуються у вигляді публічних електронних ресурсів мільйони документів, музейних предметів та інших продуктів інтелектуальної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ролі бібліотек, архівів, музеїв як сховищ національно-культурного спадку, носіїв соціальної пам’яті, ідейної основи формування соціокультурного середовища, а також формам, перевагам їх взаємодії присвячені праці українських вчених, зокрема Л. А. Дубровіної, І. Б. Матяш, А. М. Киридон [1]. Проблеми створення інтегрованого веб-ресурсу книжкових пам’яток України розглядалися у спільній праці Г. І. Ковальчук і К. В. Лобузінної [3]. Концептуальні засади розбудови фундаментальної національної електронної бібліотеки «Україніка» розкриває В. І. Попик [12]. Дослідженню електронної бібліотеки «Україніка» присвячено праці К. В. Лобузінної, І. П. Перенесієнко, Н. В. Лошинської [5]. Цифрові бібліотечні проекти, зокрема організація довгострокового збереження бібліотечних електронних ресур-

сів, у тому числі оцифрованих, розглянуто у монографії І. В. Лобузінної [6].

Мета роботи – розглянути основні завдання та функціональні особливості електронної бібліотеки «Україніка» – унікального інтегрованого ресурсу документальної спадщини України, розкрити сучасний погляд на зміну ролі бібліотеки як соціального і культурного інституту.

Виклад основного матеріалу. Сучасна концепція створення цифрових ресурсів історико-культурної спадщини свідчить про те, що просте оцифрування та нагромадження цифрових архівів рідкісних та цінних джерел є абсолютно недостатнім для дослідників. Широкий пласт професійних знань у більшості випадків залишається в неявиному (незафіксованому) вигляді. Це різноманітна інформація, що стосується семантичних засобів пошуку інформації (ієрархічних, асоціативних, синонімічних відносин між поняттями). Цією інформацією володіє бібліотечний спеціаліст з великим досвідом роботи. Це той науководовідковий апарат, що складають контрольовані словники та авторитетні файли різноманітного призначення: авторів, організацій та установ, предметних рубрик, класифікаторів і рубрикаторів, географічних рубрик тощо. Усвідомлення цінності цієї інформації спонукало до винайдення інструментів, які б дозволили скористатись цим досвідом не лише бібліотекарям, а й користувачам.

Впровадження продуманої системи пов’язаних понять у пошуковий апарат цифрового ресурсу, створює передумови для поступового розгортання енциклопедичного порталу знань національної культурної спадщини. Під бібліотечним порталом знань слід розуміти високоінтегровану інформаційну систему, призначену для надання єдиної точки доступу

до різних ресурсів і послуг бібліотеки через онлайнвий інтелектуальний інтерфейс користувача, який здійснює посередництво між інформаційними джерелами та користувачем у всіх аспектах діяльності: навчальному, виробничому, дослідницькому, культурному тощо. Основу будь-якого порталу знань становить система організації знань [7].

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (далі –НБУВ) ініціювала та розпочала створення інтегрованого ресурсу «Електронна бібліотека «Україніка» – зведеного бібліографічного та електронного ресурсу усієї документальної спадщини України з організацією доступу до науково-довідкових, бібліографічних і текстових ресурсів, репрезентації оригіналів документів у цифровому форматі з широкими можливостями представлення на сайтах бібліотек, архівів, наукових установ у глобальній світовій мережі. «Україніка» є аналогом некомерційних цифрових проектів, здійснюваних національними бібліотеками інших країн, зокрема: POLONA (Польща), GALLICA (Франція), AMERICAN MEMORY (США), CANADIANA (Канада).

Формування фундаментальної е-бібліотеки «Україніка» є природним завданням НБУВ з огляду на концентрацію у її фондах найбільш повного масиву літератури про Україну, включно з основною частиною унікальних і рідкісних документів, так і на накопичення нею вагомого дослідницького, методологічного й системотехнічного підґрунтя, величезних напрацювань її вчених, спеціалістів щодо інтеграції всього багатства знань про Україну [12].

Передумовою створення е-бібліотеки «Україніка» стала низка науково-дослідних та науково-організаційних робіт, здійснених у НБУВ упродовж останніх 10 років у напрямі формування інтегрованого електронного історико-культурного інформаційного ресурсу. З огляду на те, що фонди НБУВ є унікальним зібранням різноманітних джерел інформації: книги, журнали, продовжувані видання, карти, ноти, образотворчі матеріали, рукописи, стародруки, газети, документи на нетрадиційних носіях інформації, опис різних видів документів регулюється різними стандартами, упорядкування документів спеціалізованих

фондів здійснюється на наукових принципах, які включають зовнішню специфіку документів, час їх створення і побутування.

У НБУВ було створено комплексні робочі групи, до яких увійшли наукові експерти спеціалізованих підрозділів і фахівці відділу інформаційних технологій. До складу таких груп увійшли фахівці за видами бібліотечних ресурсів: відділу кодикології і кодикографії та відділу фондів рукописної спадщини Інституту рукописів; фонду юдаїки Інституту рукопису; відділу стародруків та рідкісних видань, відділу образотворчих мистецтв і відділу музичних фондів Інституту книгознавства; Інституту архівознавства; відділу формування та використання газетних фондів; сектора картографічних видань. У співпраці з фахівцями цих робочих груп була здійснена копітка робота з розробки комплексних профільних і спеціалізованих інформаційних ресурсів з інтегрованим пошуковим апаратом і користувацьким інтерфейсом [10]. Були також проведені роботи, що сприяли автоматизації бібліографічної роботи і включенню до електронного пошукового апарату НБУВ інформаційних ресурсів національної бібліографії. Крім друкованого варіанту бібліографічного каталогу з багатоаспектним довідково-допоміжним апаратом, також готувалась онлайнвова публікація бібліографічних баз даних [9].

Накопичений досвід формування ресурсів рукописної і книжкової спадщини України дозволив розвивати важливий для виконання функцій НБУВ як національного бібліотечно-книгосховища проект «Книжкові пам'ятки НБУВ», пов'язаний з реалізацією завдань формування Державного реєстру національної культурної спадщини. База даних «Книжкові пам'ятки НБУВ» призначена для науково-бібліографічної реєстрації пам'яток і сьогодні доступна на порталі НБУВ в тематичному блоці «Історико-культурні ресурси» [3]. Було також започатковано спеціальні дослідження питання створення цифрової бібліотеки на базі фондів НБУВ і ресурсів спеціалізованих відділів. Був розроблений ряд технологічних рішень, спрямованих на вдосконалення структури і користувацького інтерфейсу «Цифрової бібліотеки історико-культурної спадщини», разом з відділами-фондоутримувачами роз-

почато формування низки цифрових колекцій: тематичних, персональних, видавничих, книжкових пам'яток, історичних фондів і зібрань [6].

Узагальнення досвіду формування електронних ресурсів історико-культурної спадщини стало основою розробки оригінальної моделі та інформаційної архітектури національної е-бібліотеки «Україніка». Розробили його, підтримують, наповнюють і розвивають співробітники Інституту інформаційних технологій НБУВ на чолі з доктором наук із соціальних комунікацій Катериною Лобузною [5].

Мета проекту – акумулювати у цифровому форматі твори усіма мовами, незалежно від місця видання, про український народ, територію України та про всі народи, які жили або живуть у її межах. Це дозволить надати користувачам е-бібліотеки знання про Україну, її народ, його історію, традиції і культуру, розбудовану політичну націю, сформовану нею державу; матеріали про природне, географічне середовище, демографічний, економічний, соціальний, освітній, науковий потенціал України, здобутки української нації, її місце у світовому цивілізаційному розвитку.

Основними завданнями ресурсу є:

- надання широкій громадськості доступу до документів державно-національної ваги;
- забезпечення користувачів єдиною точкою входу для пошуку різноманітних за видами і тематичною спрямованістю ресурсів України;
- збирання та архівування мережевих електронних ресурсів України (насамперед електронних версій книг і періодичних видань);
- забезпечення збереження рідкісних бібліотечних та архівних фондів України в електронному форматі;
- створення на базі ресурсів е-бібліотеки персональних, тематичних і проблемно-орієнтованих електронних колекцій;
- популяризація української мови та культури, поширення української літератури для україномовних зарубіжних користувачів;
- створення можливостей використання фондів е-бібліотеки у наукових дослідженнях, в освітніх процесах, а також з метою популяризації іміджу України у світі [2].

Ядром фонду електронної бібліотеки є оцифровані документи українознавчої тематики з фондів НБУВ, цифрові джерела національної спадщини (рукописні книги, літописи, українські стародруки, рідкісні видання). У тому числі значним інформаційним масивом є створення електронного ресурсу національної бібліографії України: «Книга в Україні (1861–1917)» і «Україномовна книга (1798–1923)». Інтернет-ресурси включено до єдиної пошукової системи е-бібліотеки разом з іншими електронними документальними інформаційними джерелами.

Загальнодоступним сайт став у 2017 році і відтоді перебуває в процесі перманентного наповнення, основними джерелами якого є електронні ресурси Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, вільнодоступні мережеві електронні ресурси, українознавчі сайти та веб-ресурси наукових установ і закладів культури, оцифровані видання із фондів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.

Вирізняє «Україніку» серед інших проектів оригінальна система організації знань, заснована на впровадженні унікального довідково-пошукового апарату та супровідної іконографічної інформації. Створений довідковий апарат тісно пов'язаний з іншими українськими довідковими веб-проектами: Вікіпедія, Енциклопедія історії України (ЕІУ), Internet Encyclopedia of Ukraine (IEU), Енциклопедія сучасної України (ЕСУ), Український національний біографічний архів. Саме це дає підстави для того, щоб вважати створену е-бібліотеку справжнім порталом знань про Україну.

Формалізована інформація про зміст кожного окремого документа розкривається за допомогою таких основних блоків: «Тип ресурсу», «Тема» та «Предметна рубрика».

«Тип ресурсу» відображає формат документа, відповідно, у переважній більшості випадків заповнення потребує лише одне поле. Наразі їх перелік становить 12 позицій: «Газети», «Інтернет-ресурси», «Архівні документи», «Карти», «Книги», «Мультимедійні матеріали», «Ноти», «Образотворчі матеріали», «Періодика», «Рукописи», «Статті, фрагменти публікацій», «Фотоматеріали». Запроваджен-

ня типу документів «Інтернет-ресурси» дає змогу крім бібліографічного обліку, також створювати веббібліографію значимих для знань про Україну ресурсів глобальної мережі. Включення веб-ресурсів до інформаційного поля інших цифрових документів української тематики створює для користувачів суттєві зручності: ці ресурси актуалізуються як під час вузько-цільового інформаційного пошуку, так і представленні окремим блоком як інтернет-навігатор з питань українознавства.

За основу навігаційного дерева («дерева знань») «Україніка» в полі «Тема» взято розділи знань таблиць класифікації «Рубрикатора НБУВ». На наступних ступенях підпорядкування отримані предметні заголовки суттєво скорочено та відкореговано з метою конкретизації у межах українознавчої тематики. Під час роботи користувач отримує можливість доступу до ієрархічної структури скороченого варіанту Рубрикатора НБУВ і переходу з певного рівня класифікаційної ієрархії на рівень вище або нижче для розширення або звуження меж тематичного пошуку. Користувач може обирати потрібні йому розділи, переглядати їх структуру та обирати більш чіткі та інтуїтивно зрозуміліші заголовки.

У електронній бібліотеці «Україніка» НБУВ тематична організація матеріалів відбувається у двох напрямках – опис змісту документів та опис змісту предметних рубрик. Ієрархічні предметні зв'язки представлення знань реалізовані на основі рубрикатора з питань «Україніка», який забезпечує зазначення належності документа до певного узагальненого розділу знань. Для уточнення та деталізації предметного образу документа використовується система неієрархічних змістових зв'язків на основі предметних рубрик. Паралельне використання цих двох способів організації знань забезпечує користувачеві можливість формування як загальних пошукових запитів, так і проведення більш детального пошуку конкретних понять [11].

Зважаючи на те, що для дослідників важливим є не лише сам зміст документів, а також і супровідний контекст (часовий, географічний, історичний, персональний тощо), «Україніка» супроводжує унікальний довідковий апарат структурованих пов'язаних даних,

що відносяться до інформаційного поля знань про Україну. Дані електронного довідника розділені на такі основні категорії: «Персоналії», «Історичні події», «Верстви населення», «Географічні об'єкти», «Держави», «Народи», «Населені пункти», «Пам'ятки культури», «Пам'ятки природи», «Установи» та ін. Кожна сторінка даних містить унікальний ідентифікатор, заголовок, інформаційне зображення, категорію, варіанти написання заголовка, інформацію про пов'язані дані, гіперпосилання до довідкових Інтернет-ресурсів, що в сукупності складає пошуковий образ поняття, якому відповідає предметна довідка та атрибутовані нею документи. Таким чином, відбувається інтеграція кожної окремої предметної рубрики у загальну систему тематичної організації електронної бібліотеки «Україніка». Основні поняття представленої галузі знань супроводжено іконографічною та довідково-енциклопедичною інформацією, що надає змогу визначити для кожного ресурсу його тематичні, територіальні, часові й інтелектуальні атрибути. Для кожної довідки автоматично з'являється інформація про наявність відповідних творів в електронній бібліотеці, для кожного твору – інформація про наявні довідкові ресурси. Для автора-науковця наводиться посилання до його авторського профілю на порталі «Наука України: доступ до знань». Все це створює для дослідників умови ефективного пошуку джерел наукової інформації. Довідкові записи пошукового апарату е-бібліотеки «Україніка» містять посилання до статей Вікіпедії (станом на кінець 2019 р. понад 7,2 тисячі тематичних рубрик, зокрема, понад 5,5 тис. містять посилання до української Вікіпедії; понад 5 тис. довідок присвячені персоналіям діячів науки, освіти та культури України) [5].

Важливою частиною користувацького інтерфейсу е-бібліотеки «Україніка» є також різні бібліографічні зв'язки. Крім стандартних зв'язків, таких як томи багатотомника, статті збірника або випуски періодичного видання, застосовуються також інші пов'язані дані: рукопис – видання, першопублікація – перевидання, оригінал твору – переклад тощо. Альтернативні зв'язки даних створюються завдяки формуванню різних колекцій українознавчої тематики. Наразі, в е-бібліотеці «Україніка»

їніка» створено такі важливі для дослідників історико-культурної спадщини України колекції, як «Біблії» (перший за хронологією документ колекції – «Острозька Біблія», 1581 р.), «Козацькі літописи» (перший за хронологією документ колекції – рукопис «Літопис Самійла Величка», 1770–1779 рр.), «Конституції» (перший за хронологією документ колекції – факсимільне видання рукопису «Пактів і Конституції прав і вольностей Війська Запорозького (Пилип Орлик)», 1710 р.), «Українські граматики, правописи» (перший за хронологією документ колекції – «Павловський А. П. Грамматика малоросійскаго наречія», 1818 р.), «Україномовна книга (1798–1923)» (перший за хронологією документ колекції – «Котляревський І. П. Енеїда на малоросійській язык перелицьованная, 1798 р.). Матеріали е-бібліотеки «Україніка» мають сталі посилання та ідентифікатори, можуть слугувати джерелами для відповідних статей української Вікіпедії. Надалі розробниками передбачається створення єдиної інформаційної системи із засобами розподіленого пошуку в електронних ресурсах «Україніка» [8].

За час свого функціонування «Україніка» стала популярним науковим та освітнім веб-ресурсом. Як зазначають українські дослідники, під час опитування студенти акцентували увагу на змістових особливостях контенту е-бібліотеки «Україніка», зокрема, інформаційних матеріалах про Україну, український народ, його історію, культуру, освіту, документи про флору і фауну, географію, соціально-економічні можливості, наукові здобутки України. Відповідний контент «Україніка» має потужний потенціал для навчальної, наукової і професійної діяльності майбутніх учителів [4].

Розвиток бібліотек у мережевому середовищі передбачає розширення доступу до контенту, просування його у те середовище, де знаходиться користувач. Ця парадигма відображає сучасний погляд на зміну ролі бібліотеки як соціального і культурного інституту. Е-бібліотека «Україніка» орієнтована на дослідників, науковців, спеціалістів, для яких важливим є не лише сам зміст документів, а також і супровідний контекст (часовий, географічний, історичний, персональний тощо).

У довідковому апараті е-бібліотеки зафіксований широкий пласт професійних знань бібліотечних спеціалістів та науковців НБУВ. Впроваджена в «Україніці» система організації знань створює для дослідників умови ефективного пошуку джерел наукової інформації. Ядром фонду електронної бібліотеки є оцифровані документи українознавчої тематики з фондів НБУВ, цифрові джерела національної спадщини (рукописні книги, літописи, українські стародруки, рідкісні видання). Значним інформаційним масивом є створення електронного ресурсу національної бібліографії України: «Книга в Україні (1861–1917)» і «Україномовна книга (1798–1923)». Е-бібліотека також архівує та актуалізує для користувачів цінні вільнодоступні мережеві електронні ресурси різними мовами, які містять знання про Україну. Інтернет-ресурси включені в єдину пошукову систему «Україніка» разом з іншими електронними документальними інформаційними джерелами. Створена вебліографія поступово формує інтернет-навігатор українознавчого сегменту Інтернету, а надалі може бути дороговказом для визначення цінності Інтернет-ресурсів для архівування та довгострокового зберігання.

Цифрові проекти провідних національних бібліотек України вже сьогодні є цінним архівом і ресурсом, що забезпечує інформаційними джерелами культуру, науку, освіту. Вони виконують роль оперативного забезпечення широкої аудиторії користувачів історико-культурними джерелами, забезпечують популяризацію позитивного іміджу культури України в світі, формують консолідований страховий фонд цифрових копій документів національної спадщини України для майбутніх поколінь. Досвід створення зазначених цифрових бібліотек, їх ресурсна база та довідкова інформація наближає Україну до створення загальнодержавного цифрового культурологічного консолідованого ресурсу, аналогічного тим, які підтримуються і функціонують у багатьох країнах світу як пріоритет державної культурної політики.

Наукова новизна роботи полягає в розширенні уявлень про е-бібліотеку «Україніка», що архівує та актуалізує для користувачів цінні вільнодоступні мережеві електронні ре-

сурси різними мовами, які містять знання про Україну.

Висновки. Україніка – національний довідково-інформаційний та документальний ресурс архівних, рукописних і друкованих джерел, створених в Україні або інших державах – про Україну, її історію, економіку, культуру, що ґрунтується на засадах обліку та акумуляції документальної спадщини українського народу. «Україніка» серед інших проектів вирізняє оригінальна система організації знань, заснована на впровадженні унікального довідково-пошукового апарату та супровідної іконографічної інформації. Інтернет-ресурси включено до єдиної пошукової системи «Україніка» разом з іншими елек-

тронними документальними інформаційними джерелами. Створена веббібліографія поступово формує інтернет-навігатор українознавчого сегменту, а надалі може бути дороговказом для визначення цінності інтернет-ресурсів для архівування та довгострокового зберігання. Створений довідковий апарат тісно пов'язаний з іншими українськими довідковими веб-проектами: Вікіпедія, Енциклопедія історії України (EIU), Internet Encyclopedia of Ukraine (IEU), Енциклопедія сучасної України (ЕСУ), Український національний біографічний архів. Саме це дає підстави вважати е-бібліотеку «Україніка» справжнім порталом знань про Україну.

Список використаних джерел

1. Дубровіна Л., Киридон А., Матяш І. Архіви, бібліотеки, музеї – джерельна основа національної пам'яті, культурної спадщини України. *Бібліотечний вісник*. 2017. № 1. С. 3–10.
2. Електронна бібліотека «Україніка». Про проект. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?C21COM=F&I21DBN=AUTHOR&P21DBN=ELIB>.
3. Ковальчук Г. І., Лобузін К. В. Проблеми створення інтегрованого веб-ресурсу книжкових пам'яток України. Матеріали III Міжнародних книгознавчих читань «Стародруки і рідкісні видання в університетській бібліотеці» (Одеса, 15–17 вересня 2015 р.). 2016. С. 8–17.
4. Кучерук О. А., Караман С. О., Караман О. В. Науково-освітні електронні бібліотеки у фаховій підготовці майбутніх учителів-словесників. Інформаційні технології і засоби навчання. 2018. Т. 65. № 3. С. 152–165. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2018_65_3_14.
5. Лобузін К. В., Перенесієнко І., Лощинська Н. Електронна бібліотека «Україніка»: портал знань національної бібліотеки. *Бібліотеки національних академій наук: проблеми функціонування, тенденції розвитку*. 2019. Вып. 17. С. 50–64. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bnan_2019_17_6.
6. Лобузін К. В. Цифрові бібліотечні проекти: технологічні рішення та управління життєвим циклом колекцій: монографія. Київ, 2016. 216 с.
7. Лобузін К. В. Портали знань національних бібліотек. Міжнародна наукова конференція «Бібліотека. Наука. комунікація: актуальні тенденції у цифрову епоху» (Київ, 8–10 жовтня 2019 р.). URL: <http://conference.nbuv.gov.ua/report/view/id/845>.
8. Лобузін К. В. Фундаментальна електронна бібліотека «Україніка»: технологічна організація та основні принципи управління інформаційними ресурсами. Міжнародна наукова конференція «Бібліотека. Наука. Комунікація» (Київ, 6 жовтня 2015 р.). URL: <http://conference.nbuv.gov.ua/report/view/id/656>.
9. Лобузін К. Інформаційні технології створення національних бібліографічних ресурсів. *Бібліотечний вісник*. 2013. № 1. С. 9–14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2013_1_2.
10. Лобузін К. Цифрове обличчя наукової бібліотеки: столітній рубіж академічних традицій та інновацій. *Бібліотечний вісник*. 2018. № 3. С. 12–17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2018_3_4.
11. Перенесієнко І. Використання онтологій в організації електронних бібліотечних інформаційних ресурсів наукової бібліотеки. Міжнародна наукова конференція «Бібліотека. Наука. Комунікація»: формування національного інформаційного простору (Київ, 4–6 жовтня 2016 р.). 2016. С. 358–362.

12. Попик В. Концептуальні засади розбудови фундаментальної національної електронної бібліотеки «Україніка». *Бібліотечний вісник*. 2015. № 2. С. 3–9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2015_2_3.

References

1. Dubrovina L., Kyrydon A., Matiash I. (2017). Archives, libraries, museums – the source of national memory, cultural heritage of Ukraine. *Bibliotechnyi Visnyk*, 1, 3–10. [in Ukrainian].
2. Electronic library “Ukrainika”. About the project. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?C21COM=F&I21DBN=AUTHOR&P21DBN=ELIB> [in Ukrainian].
3. Kovalchuk G., Lobuzina K. (2016). Problems of creation of an integrated web resource of book monuments of Ukraine. Proceedings of the 3rd International Bibliographic Readings “Old-Books and Rare Editions in the University Library” (Odessa, September 15-17, 2015). pp. 8–17. [in Ukrainian].
4. Kucheruk O., Karaman S., Karaman O. (2018). Scientific and educational electronic libraries in the professional training of future vocabulary teachers. *Information technology and training tools*. Vol. 65, 3, pp. 152–165. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2018_65_3_14 [in Ukrainian].
5. Lobuzina E., Perenesienko I., Loshchinskaya N. (2019). Ukrainika Electronic Library: the portal of knowledge of the national library. *Libraries of national academies of sciences: problems of functioning, tendencies of development.*, Issue 17. pp. 50–64. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bnan_2019_17_6 [in Ukrainian].
6. Lobuzin I. (2016). Digital library projects: technological solutions and life cycle management of collections. Kyiv. [in Ukrainian].
7. Lobuzina K. (2019). Portals of Knowledge of National Libraries. International Scientific Conference “Library. Science. Communication: Current Trends in the Digital Age, Kyiv. URL: <http://conference.nbuv.gov.ua/report/view/id/845> [in Ukrainian].
8. Lobuzina K. (2015). Fundamental electronic library “Ukrainika”: technological organization and basic principles of information resources management. International Scientific Conference “Library. Science. Communication”. URL: <http://conference.nbuv.gov.ua/report/view/id/656> [in Ukrainian].
9. Lobuzina K. (2013). Information technologies of the creation of national bibliographic resources. *Bibliotechnyi Visnyk*, 1, 9–14. [in Ukrainian].
10. Lobuzina K. (2018). The Digital Face of the Scientific Library: The Hundred Years Frontier of Academic Traditions and Innovation. *Bibliotechnyi Visnyk*, 3, 12–17. [in Ukrainian].
11. Perenesienko I. (2016). Use of ontologies in the organization of electronic library information resources of a scientific library. International Scientific Conference “Library. Science. Communication”: Formation of National Information Space (Kyiv, October 4–6, 2016). Pp. 358–362. [in Ukrainian].
12. Popyk V. (2015). Conceptual foundations for the development of the fundamental national electronic library “Ukrainika”. *Bibliotechnyi Visnyk*, 2, 3–9 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2015_2_3 [in Ukrainian].